

Sammenstøt i Langelandssaken

Statsadvokat og byrettsjustitiarius uklar om taktikken i 43 - Ingen tvil om Vedelers nasjonale holdning

Rettsmøtet i Langelandssaka slut-
tet i går med et skarpt sam-
menstøt mellom sorenskriver Ve-
deler og pensjonert byrettsjusti-
tarius Var, Stavanger. Det var
en reprise av et hissig ordskifte de
hadde hatt på lagmannsrettens
kontor i 1943. Vitnene er enige om
at stemningen dengang var «am-
per», men gir en litt forskjellig
skildring av hva som egentlig
skjedde. Tretten mellom dem dreie
seg imidlertid om en del tiltale-
beslutninger som Vedeler hadde
latt utferdige mot folk som ikke
hadde fulgt pålegg om å utføre
tysk anleggsarbeid.

Langeland har i sin bok gitt en
utførlig omtale av noen av disse
tiltalebeslutninger og en betinget

dom over en ung dame fra Kristi-
ansand som ikke møtte til AT. Om
Vedeler og byfogd Norem i Kri-
stiansand sier han i en skarp kom-
mentar, at «disse to dommere har
også medvirket til å tvinge igjen
nom AT og arbeidsinnsatsen». Om
Vedeler heter det: «En sådan em-
betssmann gjorde seg derved selv
objektivt skyld i en meget grave-
rende form for bistand til fienden,
og hans forhold synes å måtte ram-
mes av straffelovens paragraf 86.
I sin rettslige forklaring betoner
Langeland på ny at det ikke
har vært hans mening å hevde at
de subjektive straffbarhetsvilkår
er til stede for Vedelers vedkom-
mende. Han har atter bare ønsket
å stille disse forhold i relasjon til

tilfelle hvor NS-folk er straffet for
liknende handlinger.

Lagmann Bonnevie leser en-
kelte avsnitt fra Langelands bok
og bemerker: Jeg har vanskelig for
å forstå Dem på den måten.

Vedeler forklarer at han som
statsadvokat i Stavanger hadde hatt
flere telefonoppringninger fra
Reichskommissariats avdeling i
byen etter at han fikk sakene over-
sendt. De viste at tyskerne hadde
sin oppmerksomhet spesielt hen-
vendt på sakene og at det var
nytteløst å henlegge dem. Han ut-
ferdiget tiltalebeslutningene fordi
han mente at sakene ellers ville

bli fremmet for folkekomstolen el-
ler tysk krigsrett, men etter inn-
vendinger fra daværende lagmann
Soelseth og justitiarius Var
trakk han dem senere tilbake før
de var kommet til behandling.

Han sendte dem så til den naz-
istiske riksadvokat Nordvik
og anførte at han var kommet til
den slutning at det ikke var over-
ensstemmende med folkeretten å
pålegge befolkningen slikt arbeid.
Han anmodet om samtykke til å
innstille forfølgningen og sa at
han under ingen omstendigheter
ville medvirke under en videre
straffeforfølgning.

Høyesterettsdommer Soelseth,
sorenskriver Johannesen, ad-
vokat Hidle (som hadde fått sa-
kene oversendt av Vedeler som
aktor) og sorenskriver Norem
forklarte seg som vitner og støttet
Vedelers forklaring. De bekreftet
alle at de hadde det beste inntrykk
av Vedelers nasjonale holdning.

Soelseth forklarer at man sør-
og vestpå hadde liten kontakt med
ansvarlige kretser i hjemmefront-
ledelsen og ikke kjente berømte
paroler for behandlingen av en slik
situasjon. Han var også klar over
at opportunistiske hensyn til ar-
beidsnekterne kanskje skulle tilsi
en behandling ved ordinær dom-
stol. Han mente imidlertid på dette
tidspunkt at det var blitt viktigere
å vise en fast holdning overfor
pålegg som han oppfattet som
folkerettsstridige. Det var Vedeler
selv som hadde foreslått den be-
handlingsmåten han til slutt fulgte,
og den hadde full støtte fra vit-
nene i sak.

Justitiarius Var forteller som
siste vitne at han var helt uenig
i Vedelers tiltalebeslutning, og da
han traff Vedeler på lagmannsret-
tens kontor, sa han fra at han selv
ville avvise saka uten å sette rett

(elers risikerte han å bli overstemt
av eventuelle NS-domsmenn).

Vedeler innvendte at dette ikke
var lovlig etter straffeprosesslo-
ven, og det ble en diskusjon som
endte med at Var dunket i bor-
det og sa: Har ikke statsadvoka-
ten lest straffelovens paragraf 86?
(om bistand til fienden).

Vedeler: Dette er ikke riktig.
Det må bero på en forveksling
med en annen sak.

Var: Jeg er helt sikker.
Lagmann Bonnevie ber Soelseth
forklare seg om episoden. Han
husker ikke bestemt hvorledes
ordene falt, men stemningen var
«amper».

Vedeler: Og når den var am-
per kom det av den måten Var
snakket til meg på. Han sa at
han ville ikke trække i spåen når
han hadde holdt seg unna det hit-
til, og til mitt argument om å

hjelpe folkene sa han at det var
noe puerilt tøys!

•HUBERT-SAKA.

I går formiddag ble det avhørt
vitner om saka fra Kristiansand.
Den 18 år gamle Eva Hübert hadde
unnlatt å møte til AT, men ble
hentet og gjorde likevel tjeneste.
Imidlertid anmeldte fylkestøfferen
for den kvinnelige AT saka. Stats-
politiet krevde tiltale mot både frk.
Hübert og hennes far med påstand
om henholdsvis 9 måneder og 1 år.
Vedeler fikk saka oversendt fra
riksadvokaten og henla den for
grosserer Hüberts vedkommende,
men fra frk. Hübert forelå det full
tilståelse. Vedeler var villig til å
avvise saka, men etter herr og frk.
Hüberts eget valg ble den avgjort
i forhørsretten i Kristiansand, for
å unngå at den gikk over til folke-
domstolen. Byfogd Norem hadde
truffet avtalen med Hüberts og

pådomte selv saka. Dommen lød på
60 dagers fengsel betinget, og Ve-
deler ventet med å underrette riks-
advokaten til ankefristen var ut-
løpt.

Sorenskriver Vedeler og byfogd
Norem forklarer seg samstemmig
og frk. Hübert bekrefter som vitne
fullt ut deres framstilling. Både
hun og faren var glad over den
heldige løsning.

Etter dommen hadde hun gått
opp med blomster til byfogd No-
rem som takk for hans behand-
ling av saka, og det hadde ikke
falt noen inn at det kunne reises
kritikk mot Vedeler og Norem på
dette grunnlag.

Langelands beskyldninger mot
fylkesmann Platou falt helt fra
hverandre i lørdagens ettermid-
dagsmøte. Han hadde skrevet at
banksjef Sandberg ble sikket for å
ha utbetalt beløp til frontkjempere
som statsråd. Siktelsen ble frfalt
fordi det viste seg at sjekkene var
utfordiget av Platou.

Platou kunne som vitne opp-
lyse at sjekkene det her var tale
om ikke ble utfordiget til front-
kjempere, men som erstatning til
folk som var blitt arrestert under
krigshandlingene i Norge og som
oftest mistenkt for spionasje. Det
var en kurant sak og det var ikke
spørsmål om vedkommende var
NS-folk eller ikke.

Også de mange beskyldninger
som Bergsvik har framsatt
om falske anmeldelser og vitne-
prov i saka mot landssvikeren og
torturisten Holger Tou ble punkt
for punkt tilbakevist ved vitne-
avhøringen lørdag. Det ble helt
klart at han ikke har gjort noe
forsøk på å undersøke de løse
ryktene som han bygde sine hen-
synsløse beskyldninger på.

**NORSKE
ØYE
ARGUS**
BYRÅ FOR AVISUTKLIPP
9, SLOTTSGT. 8 - TELF. 42 04 25
ARBEIDERBLADET
OSLO